

Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 Rhan 1 - Adran 6
Dyletswydd Bioamrywiaeth a Gwydnwch Ecosystemau
Adroddiad 2019

Prifysgol Bangor

1. Rhagarweiniad a chyd-destun

Mae Prifysgol Bangor yn Sefydliad Addysg Uwch sy'n darparu addysg ar lefel israddedig ac ôl-radd yn ogystal â gwneud ymchwil gyda'r gorau yn y byd mewn nifer o wahanol ddisgyblaethau.

Mae gan y brifysgol oddeutu 10,000 o fyfyrwyr a 2,000 o aelodau staff, ac mae'n cynnig cyrsiau sy'n cynnwys y Celfyddydau, y Dyniaethau a'r Gwyddorau trwy dros 300 o raglenni israddedig a dros 100 o raglenni ôl-radd hyfforddedig. Yn ogystal â dysgu traddodiadol, mae'r brifysgol hefyd yn gwneud gwaith estyn allan, ymchwil helaeth, ymgynghoriaeth wyddonol, nifer o weithgareddau oddi ar y safle, gwaith maes, a'r holl wasanaethau proffesiynol gweithredol sy'n cefnogi'r gweithgareddau hyn.

Mae ystâd y brifysgol yn cynnwys dros 880 hectar o dir, yn bennaf yng Ngwynedd, gyda lleoliadau ychwanegol ym Mhorthaethwy a Wrecsam.

Mae'r safleoedd ym Mangor, Porthaethwy a Wrecsam yn cynnwys adeiladau'r brifysgol yn bennaf, gyda rhai ardaloedd yn cynnwys parcdir, coed ac ardaloedd eraill sydd wedi'u plannu. Yn ogystal â'r ardaloedd adeiledig/datblygedig hyn, mae daliadau tir y brifysgol hefyd yn cynnwys;

- Gardd Fotaneg Treborth, sy'n cwmpasu tua 29.3 hectar, sydd wedi ei lleoli i'r de-orllewin o ddinas Bangor, rhwng Pont Menai a Phont Britannia.
- Canolfan Ymchwil Henfaes, Ffridd Henfaes a'r Ganolfan Rheolaeth Bryndir ac Ucheldir, sy'n cwmpasu cyfanswm o oddeutu 267.5 hectar, yng nghyffiniau Abergwyngregyn, Gwynedd a Llanfairfechan, Conwy.
Mae'r tir sy'n rhan o Ffridd Henfaes a'r Ganolfan Rheolaeth Bryndir ac Ucheldir wedi'i leoli o fewn ffin Parc Cenedlaethol Eryri.
- Mae gan y brifysgol hefyd hawliau pori ar dros 495 hectar o dir rhwng Abergwyngregyn, Gwynedd a Llanfairfechan, Conwy. Mae'r tir hwn wedi'i leoli ar fynyddoedd y Carneddau.

Er bod prifysgolion yn cael eu cynnwys fel "awdurdodau cyhoeddus" yng nghyd-destun Deddf yr Amgylchedd (Cymru), nid ydynt yn cael eu cynnwys fel "cyrff cyhoeddus" mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Felly nid yw Prifysgol Bangor yn ddarostyngedig i ofnion y Ddeddf Llesiant, er ein bod wedi bod yn defnyddio'r Ddeddf, gan gynnwys y Pum Ffordd o Weithio a'r Amcanion Llesiant, fel fframwaith arweiniol ar gyfer sefydlu cynaliadwyedd yn y sefydliad.

Mae gwella bioamrywiaeth yn elfen allweddol o genhadaeth Prifysgol Bangor i fod yn brifysgol gynaliadwy. Cydnabyddir pwysigrwydd cynaliadwyedd fel un o'r galluogwyr strategol i sicrhau llwyddiant ein [Cynllun Strategol <https://www.bangor.ac.uk/planning-and-student-data/strategic-plan/strategic-plan-english-web.pdf>](https://www.bangor.ac.uk/planning-and-student-data/strategic-plan/strategic-plan-english-web.pdf) cyfredol.

Mae gan y brifysgol [Bolisi Bioamrywiaeth](#) a [Chynllun Gweithredu](#), sy'n diffinio ein meysydd blaenoriaeth ar gyfer gweithredu bioamrywiaeth ac yn gosod targedau ar gyfer gwella bioamrywiaeth a sicrhau bod bioamrywiaeth yn cael ei chynnwys wrth wneud penderfyniadau sy'n gysylltiedig â rheoli'r ystad.

Mae'r amcanion allweddol yn y Polisi Bioamrywiaeth a'r Cynllun Gweithredu yn cynnwys;

- Cydymffurfio ag ymrwymadau cyfreithiol ac ymrwymadau eraill
- Amddiffyn a gwella bioamrywiaeth ystâd y brifysgol
- Osgoi defnyddio sylweddau, deunyddiau a phrosesau sy'n niweidiol i'r amgylchedd
- Defnyddio dulliau o blannu planhigion brodorol a datblygu cynefinoedd addas ar gyfer bywyd gwyllt brodorol
- Cynnwys bioamrywiaeth mewn penderfyniadau am fuddsoddi, caffael, cynllunio a dylunio, gwaith adeiladu newydd, gwasanaethu a chynnal a chadw
- Creu mannau gwyrdd newydd a sicrhau cysylltedd ecolegol
- Defnyddio bioamrywiaeth i hyrwyddo iechyd a lles
- Lleihau a lliniaru effeithiau negyddol gweithrediad y brifysgol ar yr amgylchedd
- Codi ymwybyddiaeth am gadwraeth bioamrywiaeth yn fewnol ac yn allanol
- Datblygu cysylltiadau â sefydliadau allanol perthnasol
- Monitro bioamrywiaeth yr ystâd trwy arolygon rhywogaethau a chynefinoedd
- Sefydlu Gweithgor Bioamrywiaeth i gydlynu cynllun gweithredu bioamrywiaeth ar y campws

Mae'r dogfennau hyn wedi bod yn y broses o gael eu hadolygu a'u diweddarau dros y flwyddyn ddiwethaf, a bydd fersiynau newydd yn cael eu cwblhau yn 2020.

Mae'r brifysgol hefyd yn monitro ac yn rheoli bioamrywiaeth fel rhan o'i [System Rheoli Amgylcheddol achrededig](#) ISO14011: 2015 . Yn unol â gofynion safon ISO14001: 2015, mae hyn yn golygu mai'r Is-ganghellor a Phwyllgor Gweithredu'r Brifysgol sy'n gyfrifol yn y pen draw am gyflawni amcanion a thargedau, gan gynnwys y rhai sy'n gysylltiedig â bioamrywiaeth.

Ar hyn o bryd mae tri tharged yn y System Rheoli Amgylcheddol sy'n ymwneud â bioamrywiaeth;

- a) Hyrwyddo cadwraeth a gwelliant bioamrywiaeth ar draws ystâd y brifysgol
- b) Cynyddu glaswelltiroedd heb eu gwella/dolydd blodau gwyllt ar draws ystâd y brifysgol
- c) Creu Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth i'r brifysgol

Fel rhan o'r System Rheoli Amgylcheddol, mae cynnydd ar fioamrywiaeth yn cael ei adrodd yn flynyddol i'r Grŵp Tasg Cynaliadwyedd fel rhan o'r Adroddiad Amgylcheddol Blynyddol a'r Adolygiad Rheoli Blynyddol. Yna adroddir amdanynt i'r Is-ganghellor a'r Pwyllgor Gweithredu gan gadeirydd y grŵp.

2. Uchafbwyntiau, Canlyniadau a Materion Allweddol

- Mae gan y brifysgol ddaliad tir mawr sy'n cefnogi bioamrywiaeth helaeth yr ydym yn gweithio'n rhagweithiol i'w diogelu a'i gwella fel a ganlyn:
- Sefydlu Tîm Perfformiad Amgylcheddol y Campws gan gynnwys Cydlynedd Bioamrywiaeth
- Targedau bioamrywiaeth parhaus yn ein System Rheoli Amgylcheddol achrededig ISO14001: 2015
- Bioamrywiaeth fel thema allweddol o fewn Polisi Amgylcheddol a Datganiad Cynaliadwyedd y Brifysgol

- Adroddiadau blynyddol ar berfformiad amgylcheddol, yn cynnwys adroddiadau ar fioamrywiaeth
- Treialu dulliau amgen o reoli chwyn
- Ehangu tiroedd blodau gwyllt a threialu torri gwair yn llai aml
- Compostio ar y safle ac aildefnyddio'r holl ddeilliannau biomas o gynnal a chadw'r tiroedd
- Lleihau problemau gyda phlanhigion ymledol, a bod achosion yn cael eu rheoli'n dda
- Rhaglen trwy gydol y flwyddyn o ddigwyddiadau ar thema bioamrywiaeth ac ecosystem ar gyfer myfyrwyr, staff a'r cyhoedd
- Arolygon bioamrywiaeth a gynhelir gan staff, myfyrwyr a gwirfoddolwyr
- Cynnal ymchwil gyda'r gorau yn y byd ar bynciau'n ymwneud â gwella bioamrywiaeth a chreu ecosystemau gwydn

Mae angen gwaith pellach i sicrhau bod ystyriaethau bioamrywiaeth yn cael eu hymgorffori ym mhob proses a gwneud penderfyniadau

Mae casglu data, yn enwedig data meintiol, yn faes y mae angen ei wella

Ffactorau galluogi allweddol:

- Cyfathrebu rhagorol gyda myfyrwyr, staff a'r cyhoedd trwy sianeli lluosog
- Staff arbenigol penodedig mewn sawl tîm, gan gynnwys y Cydlynnydd Bioamrywiaeth, Gardd Fotaneg Treborth, Canolfan Ymchwil Henfaes a'r tîm Tiroedd a Gerddi, yn ogystal â staff academiaidd sy'n gweithio ym meysydd bioamrywiaeth, cadwraeth ac ecoleg.
- Partneriaethau gweithio cryf gyda sefydliadau lleol a chenedlaethol gan gynnwys; RSPB, Plantlife, COFNOD, Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt, Ymddiriedolaeth Ornitholeg Prydain (BTO), Grŵp Mamaliaid Gogledd Cymru
- Cefnogaeth bwysig gan wirfoddolwyr

Rhwysterau a nodwyd;

- Mae'r brifysgol, fel llawer o sefydliadau eraill, wedi wynebu heriau sy'n golygu nad oeddem yn gallu bod mor uchelgeisiol ag yr hoffem fod mewn byd delfrydol.
- Mae angen cydbwysu gofynion a allai wrthdaro â'i gilydd mewn perthynas â lleoedd ar draws ystad y brifysgol, yn cynnwys y gwrthdaro rhwng pwysigrwydd manau gwyrdd a'r galw am feysydd parcio

3. Adroddiad Gweithredu

Sefydlu Camau Gweithredu Bioamrywiaeth

Mae gan y brifysgol Gydlynnydd Bioamrywiaeth dynodedig fel rhan o Dîm Perfformiad Amgylcheddol y Campws. Mae Tîm Perfformiad Amgylcheddol y Campws yn rheoli ac yn gweithredu'r System Rheoli Amgylcheddol ac yn ysgogi gwelliannau amgylcheddol ledled y brifysgol, gyda'r Cydlynnydd Bioamrywiaeth yn arwain ar gamau gweithredu sy'n gysylltiedig â bioamrywiaeth.

Mae hyrwyddo a gwella bioamrywiaeth yn un o ddeg maes blaenoriaeth ym [mholisi amgylcheddol y brifysgol](#)

https://www.bangor.ac.uk/environment/documents/1CEnvironmentalPolicyENG_Issue10.pdf.

Mae bioamrywiaeth ac ecosystemau iach hefyd yn dod o fewn llyf gwaith amgylcheddol

[Datganiad Cynaliadwyedd 2019-2025](#)

<https://www.bangor.ac.uk/sustainability/documents/Sustainability-Statement-2019-2025.pdf>,

y ddogfen arweiniol ar gyfer Grŵp Strategaeth Gynaliadwyedd newydd y brifysgol. Y Grŵp Strategaeth Gynaliadwyedd fydd yn arwain datblygu cynaliadwy ym Mangor ar lefel uchel ac yn

sicrhau bod yr holl ffrydiau gwaith o fewn eu cylch gwaith, yn cynnwys Bioamrywiaeth, wedi'u hymgorffori yng ngweithrediadau a phrosesau gwneud penderfyniadau'r brifysgol.

Fel y trafodwyd yn flaenorol, mae bioamrywiaeth wedi bod yn rhan o adroddiad y brifysgol ar berfformiad amgylcheddol ers blynnyddoedd lawer a bydd yn parhau i fod yn thema allweddol yn ein hymrwymiad i wella rheolaeth amgylcheddol yn barhaus.

Ymwybyddiaeth, Hyfforddiant a Chymryd Rhan

Mae Gardd Fotaneg Treborth yn arddangos ymrwymiad a gweithgareddau bioamrywiaeth y brifysgol. Mae gan staff a gwirfoddolwyr yr Ardd raglen helaeth [o ddigwyddiadau trwy gydol y flwyddyn <http://treborth.bangor.ac.uk/events>](http://treborth.bangor.ac.uk/events), gan gynnwys seminarau a gweithgareddau ennyn diddordeb sy'n agored i'r cyhoedd yn ogystal â myfyrwyr a staff y brifysgol.

Yn ystod 2019, cynhaliodd Gardd Fotaneg Treborth nifer fawr o ddigwyddiadau yn ymwneud â bioamrywiaeth, ecoleg a chadwraeth. Roedd y rhain yn cynnwys sgysiau arbenigol ar bwysigrwydd diogelu rhywogaethau penodol, seminarau yn egluro bioamrywiaeth ac ymchwil gysylltiedig â chadwraeth ym Mhrifysgol Bangor a digwyddiadau yn annog pobl i fwynhau a chysylltu â natur i gefnogi eu hiechyd a'u lles eu hunain. Mae digwyddiadau diweddar wedi cynnwys teithiau tywys bywyd gwyllt a theithiau natur tymhorol, dyddiau arolygu bywyd gwyllt, Gwyllo Adar yr Ardd, dyddiau Gwyddoniaeth Wyllt, dyddiau dolydd blodau gwyllt a chymryd rhan yn yr [Wyl Ddarganfod <https://www.bangor.ac.uk/bangorsciencefestival/>](https://www.bangor.ac.uk/bangorsciencefestival/).

Enghreifftiau o ddigwyddiadau bioamrywiaeth/ecoleg/cadwraeth eraill;

- Ecoleg Clychau'r Gog - ystyriaethau ar gyfer ailsefydlu clychau'r gog (Chwefror 2018)
- Pam fod mwsoglau yn bwysig: cadwraeth coedwigoedd bach (Ebrill 2018)
- GWREIDDIAU - Ailgysylltu, Ail-wylltio, Atgyfnerthu (Gorffennaf 2018)
- Rhyfeddod Capiau Cwyr: Cyflwyniad i bwysigrwydd cadwraeth, diddordeb ecolegol a harddwch ffyngau capiau cwyr (Medi 2018)
- Bagiau cefn gwenyn - Ymchwil Peillyddion ym Mhrifysgol Bangor (Tachwedd 2018)
- Crewyr a Gwneuthurwyr Gardd Bodnant (Ionawr 2019)
- Byd o Hepaticas gan John Massey VMH (Mawrth 2019)
- Cwrs Adnabod Cennau a Mwsoglau (Mehefin 2019)
- Cwrs Garddio ar gyfer Llesiant (Gorffennaf 2019)
- Cwrs Dod i Adnabod Planhigion (Gorffennaf 2019)
- Botaneg y Nadolig (Rhagfyr 2019)

Yn ogystal â sgysiau a digwyddiadau gyda'r nod o ennyn diddordeb pobl ym myd natur, mae Gardd Fotaneg Treborth hefyd yn darparu ystod o weithdai hyfforddi ac adeiladu sgiliau ar gyfer myfyrwyr, staff a'r cyhoedd. Mae'r gweithdai hyn wedi cynnwys;

- Adnabod ffyngau
- Arolygon o gynefinoedd
- Adnabod ac arolygu infertebratau
- Garddio a chompostio bywyd gwyllt
- Creu hibernacula
- Plannu coed a bylbiau
- Creu dolydd blodau gwyllt
- Lledaeniad planhigion
- Garddio ar gyfer newid yn yr hinsawdd

Mae'r staff arbenigol yng Ngardd Fotaneg Treborth hefyd yn darparu hyfforddiant a'r wybodaeth ddiweddaraf ar faterion bioamrywiaeth i staff a myfyrwyr y brifysgol yn ôl yr angen.

Rhoddir cefnogaeth gref i wirfoddoli yng Ngardd Fotaneg Treborth, gyda dau ddiwrnod gwirfoddoli bob wythnos. Mae dyddiau gwirfoddoli yn agored i'r cyhoedd yn ogystal â myfyrwyr a staff y brifysgol, yn hyrwyddo gwybodaeth am fioamrywiaeth yn ogystal â buddion iechyd a lles wrth ymwneud â natur a mwynhau natur.

Mae Undeb Myfyrwyr Prifysgol Bangor yn rhoi pwyslais mawr ar [wirfoddoli](#) ac ar hyn o bryd mae chwe chymdeithas myfyrwyr a phedwar grŵp gwirfoddoli yn y brifysgol sy'n cymryd rhan amlwg mewn gwaith bioamrywiaeth a chadwraeth, ar ystad y brifysgol ac yn y gymuned ehangach.

[Ceir rhagor o fanylion am wirfoddoli ym Mhrifysgol Bangor yn ein gwefan.](#)

Adran 7 Rhywogaethau a Chynefinoedd Arbennig

Gwneir arolygon bioamrywiaeth o safleoedd y brifysgol gan staff a gwirfoddolwyr Bioamrywiaeth (myfyrwyr, staff a'r cyhoedd). Mae arolygon rheolaidd yn cynnwys;

- Gwyfynod mawr (cofnodwyd 400 o rywogaethau dros 30 mlynedd o ddata arolygon)
- Arolygon o laswelltiroedd heb eu gwella (yn flynyddol)
- Arolygon o degeirian (yn flynyddol)
- Monitro gwiwerod coch (bob mis)
- Monitro dŵr pyllau bywyd gwyllt ar gyfer fflora a ffawna dyfrol
- Monitro gweithgaredd pathewod

Gellir gweld manylion am rywogaethau a welwyd yng [ngwefan "Bywyd Gwyllt" Gardd Fotaneg Treborth.](#)

Gwiwer Goch (Sciurus vulgaris)

Mae poblogaeth wedi'i chofnodi o wiwerod coch yng Ngardd Fotaneg Treborth. Mae gan y brifysgol bartneriaeth waith gref gydag [Ymddiriedolaeth Gwiwerod Coch Cymru](#) i warchod gwiwerod coch (a beleod) ar dir y brifysgol a hyrwyddo cynyddu eu niferoedd yng ngogledd Cymru. Gan fod yr ardd wedi'i lleoli ar ochr Gwynedd o Borthaethwy, yn cysylltu Ynys Môn â thir mawr Cymru, ystyrir bod Treborth yn fan pwysig i ddiogelu'r boblogaeth o wiwerod coch sydd wedi sefydlu yn Ynys Môn.

Ysgyfarnogod (Lepus europaeus)

Wedi'u cofnodi ar y safle o'r blaen ond heb eu cofnodi'n ddiweddar.

Draenogod Gorllewin Ewrop (Erinaceus europaeus)

Ar un adeg roedd draenogod yn cael eu gweld yn aml ar dir y brifysgol, ond dim ond nifer fach a welwyd ac a gofnodwyd yn ddiweddar. Mae nifer o "dai draenogod" wedi cael eu gosod o amgylch Gardd Fotaneg Treborth fel rhan o'r ymdrechion i gefnogi a diogelu'r rhywogaeth a gobeithio annog cynyddu eu niferoedd.

Ystlumod gan gynnwys;

- Ystlum Mawr (*Nyctalus noctula*) - Wedi'u canfod yn rheolaidd
- Ystlum Lleiaf (*Pipistrellus pipistrellus*) - Mae eu statws yn ansicr oherwydd gellir yn hawdd eu camgymryd am rywogaethau eraill, cafwyd cadarnhad bod sawl un wedi cael eu gweld yn ddiweddar
- Ystlum Lleiaf Soprano (*Pipistrellus pygmaeus*) - Mae eu statws yn ansicr oherwydd gellir yn hawdd eu camgymryd am rywogaethau eraill, cafwyd cadarnhad bod sawl un wedi cael eu gweld yn ddiweddar
- Ystlumod hirglust (*Plecotus auritus*) - Cofnodwyd bod ychydig wedi cael eu gweld

Mae blychau ystlumod a theils wedi'u gosod mewn llawer o adeiladau ar draws ystad y brifysgol, i gefnogi a diogelu'r poblogaethau ystlumod lleol. Fel rhan o ddatblygiad Pentref Myfyrwyr y Santes Fair codwyd adeilad ar ffurf tŷ yn benodol ar gyfer ystlumod a welwyd yn yr ardal yn ystod yr arolwg ecolegol.

Dyfrgi (*Lutra lutra*)

Bu cynnydd yn nifer yr adroddiadau bod dyfrgwn wedi'u gweld ar hyd glannau'r Fenai, yn cynnwys adroddiadau o faw dyfrgwn. Er mwyn gwarchod y dyfrgwn a welwyd a'u hannog i barhau i ddefnyddio'r ardal, mae ardal y draethlin yn cael ei gadael heb ei newid yn fwriadol.

Ffwlbarth (*Mustela putorius*)

Cofnodwyd rhai wrth eu trapio'n fyw yn 2005, gyda rhai hefyd wedi'u cofnodi ar ôl cael eu taro gan gerbydau ar y ffyrdd rhwng 2005-2010. Ceir adroddiadau o hyd o rai yn cael eu gweld, ond nid yn rheolaidd.

Mae ardaloedd o gynefin coetir yr iseldir a hen waliau terfyn yn cael eu diogelu yng Ngardd Fotaneg Treborth yn benodol at ddibenion diogelu ac annog ffwlbartiaid.

Mae ymdrechion gwarchod ffwlbartiaid hefyd yn dod o fewn cylch gorchwyl partneriaeth y brifysgol ag Ymddiriedolaeth Gwiwerod Coch Cymru.

Cnocell Frith Leiaf (*Dendrocopus minor subsp. Comminutus*)

Rhywogaethau sy'n ymweld a welir yn achlysurol.

Neidr ddafad (*Anguis fragilis*)

Cofnodwyd nadroedd defaid ar dir y brifysgol. Mae Gardd Fotaneg Treborth wedi gosod Hibernacula yn benodol fel y gall nadroedd defaid gael lloches a gaeafgysgu'n ddiogel.

Creigafal y Gogarth (*Cotoneaster cambricus*)

Creigafal y Gogarth yw'r planhigyn prinnaf ym Mhrydain. Er nad yw wedi'i leoli ar dir y brifysgol, mae Gardd Fotaneg Treborth yn gweithio mewn partneriaeth â Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru, Banc Hadau'r Mileniwm a Sw Caer ar broiect i warchod Creigafal y Gogarth ar y Gogarth yn Llandudno.

Rheoli Safleoedd a Warchodir (Canolfan Ymchwil Henfaes a'r ardal gyfagos)

Mae gan y brifysgol ddwy lain o dir, tua 221.5 hectar, sydd o fewn ffin Parc Cenedlaethol Eryri; Ffridd Henfaes a Chanolfan Rheolaeth Bryndir ac Ucheldir (a ddisgrifiwyd yn flaenorol yn adran 1, Rhagarweiniad a Chyd-destun).

Mae'r Ganolfan Rheolaeth Bryndir ac Ucheldir yn cynnwys nodwedd gadwraeth statudol coetir derw digoes ar Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) Coedydd Aber, Gwarchodfa Natur Genedlaethol ac Ardal Cadwraeth Arbennig. Y nodwedd yw'r maint cyffiniol mwyaf o'r math hwn o gynefin ar hyd arfordir gogledd Cymru.

Mae cyfanswm o 94.5 hectar o dir sy'n eiddo i'r brifysgol yn dod o fewn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig/Ardal Cadwraeth Arbennig Coedydd Aber ac 87.5 hectar o fewn y Warchodfa Natur Genedlaethol.

Mae canopi'r coetir yn cynnwys derw digoes (*Quercus petraea*) a bedw gyffredin (*Betula pubescens*) sy'n newid i goetir onnen (*Fraxinus excelsior*) ac ardaloedd helaeth o goetir gwern (*Alnus glutinosa*) ar hyd gwaelod y dyffryn. Mae fflora cyfoethog yn y coetir, gan gynnwys y mwsoglau prin *Fissidens rufulus* a *Philonotis rigida*, a'r cen *Degelia plumbea* a *Lobaria amplissima*. Mae'r casgliad cen yn un o'r rhai mwyaf diddorol yng ngogledd Cymru, gyda dros gant o rywogaethau wedi'u cofnodi.

Mae'r casgliad o adar sy'n bridio yn y coetir hefyd yn nodwedd Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig/Gwarchodfa Natur Genedlaethol ar y safle. Mae'r safle hefyd yn cynnwys nifer o Henebion Rhestredig.

Mae Ffridd Henfaes yn Llanfairfechan yn ffridd pori caeedig, sy'n cynnwys glaswelltir asid heb eu gwella a lled-wella, gydag ardaloedd llai o laswelltir wedi'u gwella'n amaethyddol. Dynodir llawer o'r safle yn Heneb Rhestredig sy'n cynnwys system caeau Rhufeinig-Brydeinig.

Mae Canolfan Ymchwil Henfaes yn Abergwyngregyn yn safle iseldir sy'n cynnwys nifer o leiniau arbrofol sy'n cynnwys rhywogaethau coed llydanddail, treialon rhywogaethau cynydau â, ynghyd ag ardaloedd ychwanegol o gaeau glaswelltir wedi'u gwella'n amaethyddol a lled-wella gyda ffiniau gwrychoedd. Mae'r coed llydanddail eang a'r drefn reoli yn cefnogi poblogaethau helaeth o famaliaid bach. Mae'r safle wrth ymyl Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig Traeth Lafan/Ardal Cadwraeth Arbennig Bae Conwy i'r gogledd (yr ail safle pwysicaf ar gyfer adar hirgoes yng Nghymru), gyda Gwarchodfeydd Natur Lleol Morfa Aber (i'r gorllewin) a Morfa Madryn (i'r dwyrain). Mae gan yr olaf boblogaeth sylweddol o gornchwiglod ac mae'r caeau arfordirol yn cael eu rheoli gan gymryd hyn i ystyriaeth.

Mae'r safleoedd wedi cael eu rheoli'n unol â gofynion y cynlluniau amaeth-amgylchedd lefel uwch, *Tir Gofal* (2000-2013) a *Glastir* (Cynlluniau Mynediad ac Uwch o 2014 i'r presennol). Mae'r safleoedd yn cynnwys nifer o gynefinoedd a rhywogaethau sydd ar y rhestr yn Adran 42 o'r cynefinoedd a rhywogaethau pwysicaf yng Nghymru. Mae'r tir a reolir o dan gynllun Glastir yn cynnwys 96.26 hectar o borfeydd a borir, 3.2 hectar o weirgloddiau, 42.35 hectar o goetir a borir yn ysgafn, 3.58 hectar coetir lle gwaherddir stoc a 17.77 hectar o borfeydd coetir.

Mae hefyd 9.23 hectar o laswelltir a reolir ar gyfer brain coesgoch 4.58 hectar ar gyfer gylfinirod yn eu llawn dwf ac 11.35 hectar o fwyalchod y mynydd.

Mae hawliau pori ar gyfer 1850 o ddefaid hefyd ar dir comin Aber a Llanfairfechan sy'n cynnwys rhan o Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig/Ardal Cadwraeth Arbennig y Carneddau. Yn dilyn cyngor cyfreithiol, ffurfiodd Cymdeithas Porwyr Aber a Llanfairfechan gwmni cyfyngedig (gyda'r brifysgol yn gyfranddaliwr) i weithredu cynllun pori a gefnogwyd i ddechrau gan Barc Cenedlaethol Eryri ac yn ddiweddarach gan Gyfoeth Naturiol Cymru i adfer a chynnal cynefinoedd sensitif ar 2,800 hectar o'r Ardal Cadwraeth Arbennig a thir comin. Mae hyn yn amodol ar gytundeb Adran 15 o dan Ddeddf Cefn Gwlad 1968 ac mae'r porwyr yn cymryd rhan mewn cytundeb Glastir tir comin.

Rheoli Safleoedd a Ddiogelir (Gardd Fotaneg Treborth)

Mae Gardd Fotaneg Treborth wedi'i lleoli ar hyd Afon Menai, rhwng Pont y Borth a Phont Britannia. Mae'r Ardd yn cynnwys nifer o wahanol fathau o gynefinoedd a thir a ddynodir fel rhai arbennig amrywiol.

Mae'r coetiroedd yng Ngardd Fotaneg Treborth yn gorchuddio oddeutu 16 hectar sy'n codi o Farc Penllanw i uchder o 40 metr. Mae'r safle'n nodedig am hyd y draethlin (1.5k) sydd â choedwig dal yn mynd at y dŵr. Dyma nodwedd tirlun anghyffredin yng Nghymru.

Mae tua thraean o goetir yr ardd fotaneg yn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA), ac o'r ardal honno mae ychydig dros un hectar yn cael ei ystyried yn Goetir Hynafol sy'n cynnwys coed derw aeddfed, (*Quercus petraea*) ac ynn (*Fraxinus excelsior*). Mae'r ardal hon o goetir yn ymddangos ar argraffiad cyntaf (1837) o fapiau'r Arolwg Ordians o'r ardal ac yn cynnwys fflora coetir gweddol gyfoethog gan gynnwys tegeirian porffor cynnar (*Orchis mascula*), piswydden (*Euonymus europaeus*), briallu (*Primula vulgaris*), llysiâu'r eryr pêr (*Galium odoratum*), bresych y cŵn (*Mercurialis perennis*), blodau'r gwynt (*Anemone vulgaris*), clychau'r gog (*Hyacinthoides distylos*), coedfrwynen fawr (*Luzula sylvatica*) a'r wrychredynen feddal (*Polystichum setiferum*). O

safbwynt cadwraeth, nid oes amheuaeth nad y coetir hynafol hwn yw'r nodwedd goetirol fwyaf naturiol a gwerthfawr ar safle Gardd Fotaneg Treborth.

Mae gweddill y SoDdGA yn agos i Afon Menai ar dir serth. Mae'r coed canopi yn amrywiol ac yn cynnwys rhywogaethau brodorol, fel derw, a rhywogaethau a gyflwynwyd gan gynnwys ffawydd (*Fagus sylvatica*) a derwen Twrci (*Quercus cerris*). Ymhlith y rhywogaethau brodorol o ddiddordeb ychwanegol mae'r gerddinen wen (*Sorbus sp.*) a llwyfen (*Ulmus glabra*). Tuag at lefel llanw uchel mae cytrefi o dafod y gors cigysol (*Pinguicula vulgaris*) a nifer fawr o redyn fel marchredynen fenyw, ac mae Bryoffytau'n doreithiog, gan gynnwys *Hookeria lucens*.

Mae'r brifysgol a staff yn yr Ardd Fotaneg yn rheoli'r SoDdGA yn Nhreborth mewn partneriaeth â Chyfoeth Naturiol Cymru.

Y tu hwnt i'r SoDdGA mae 7 hectar arall o goetir o fewn ffin yr ardd Fotaneg, sy'n cynnwys o leiaf 6 o gymunedau arbennig o blanhigion. Yn y rhan fwyaf deheuol mae coedlan amlwg o ynn aeddfed ar ben brigiad calchfaen ym mhen gorllewinol yr ardd wedi'i drin sy'n cynnwys coed aeddfed yr amcangyfrifir bod nifer ohonynt yn 175 oed. Mae natur aml-foncyff rhai coed yn creu ffyrch sy'n cynnwys ffawna infertebrat arbenigol gan gynnwys chwilen hynod brin, *Prionocyphon longicornis*. Mae haen y cae yn cynnwys poblogaeth werthfawr o gwllwm cariad a drawsblannwyd (*Paris quadrifolia*) sy'n rhan o gasgliad cadwraeth yr ardd fotaneg.

Cofnodwyd dros 400 o rywogaethau o ffyngau mawr yn y coetiroedd gan gynnwys o leiaf 10 rhywogaeth sy'n brin yn lleol. Gellir dod o hyd i nifer fawr o infertebratau yn y coetir gyda dros 400 o rywogaethau o wyfynod wedi'u cofnodi, gan gynnwys dangosyddion y bu hen goedwig dderw yn tyfu yno, fel rhisglyn y cen (*Cleorodes lichenaria*), rhywogaethau sy'n brin yn genedlaethol fel crych Blomer (*Discoloxia blomeri*) a phoblogaeth fach o löyn byw brithribin wen (*Strymonidia w-album*). Gellir gweld gloynnod Byw brithribin porffor (*Quercusia quercus*) yn y canopi derw yn ystod mis Gorffennaf ac Awst a'r pry 'picture wing' (*Paraclusia tigrina*) a welir ar foncyffion ffawydd sy'n pydru - mae'r pryfyn hwn yn rhywogaeth Llyfr Data Coch sydd i'w cael mewn llai na 10 safle yn y DU. Mae dwy rywogaeth o chwilog dŵr Nodedig yn Genedlaethol (Categori B) i'w cael mewn ffynnon yn y coetir 80m i'r dwyrain o Bont Britannia. Mae hyd at 6 pâr o grëyr glas (*Ardea cinerea*) yn bridio'n flynyddol mewn coed ar ochr y Fenai ac mae hwyaden yr eithin (*Tadorna tadorna*) yn bridio'n flynyddol ar hyd glannau coediog y Fenai. Mae'r rhestr gyffredinol o adar bridio ar gyfer y coetiroedd yn cynnwys 33 o rywogaethau.

Rheoli Tirwedd a Chynefin (Plaleiddiaid, Chwynladdwyr a Phlannu)

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae tîm Tiroedd a Gerddi'r Gwasanaethau Eiddo a Champws wedi bod yn treialu dulliau gwahanol o reoli chwyn er mwyn ceisio lleihau'r defnydd o laddwr chwyn glyffosad. Mae hyn wedi cynnwys defnyddio asid asetig a llosgwyr chwyn yn ogystal â dulliau rheoli eraill nad ydynt yn dibynnu ar gael gwared â chwyn. Mae dulliau rheoli eraill yn cynnwys torri gwair yn llai a ddim mor fyr, fel y gall ardaloedd fynd yn fwy gwyllt, gan annog a chefnogi amrywiaeth ehangach o fioamrywiaeth planhigion ac anifeiliaid.

Yng Ngardd Fotaneg Treborth, ni ddefnyddir chwynladdwyr bellach at ddibenion cadw llwybrau'n glir o chwyn. Er bod y defnydd o chwynladdwyr ar lwybrau yn parhau mewn safleoedd eraill, mae'n bosibl y gallai'r brifysgol sefydlu polisi yn erbyn yr ymarfer hwn yn y dyfodol.

Mae newidiadau rheoli pellach wedi cynnwys cael gwared â rhai lawntiau a phlannu planhigion llysiuol neu flodau gwyllt yn eu lle. Mae'r dull hwn yn darparu cynefinoedd mwy amrywiol sy'n cynnal fwy o rywogaethau o anifeiliaid amrywiol, a hefyd yn lleihau'r defnydd o danwydd ffosil yn y peiriannau torri gwair.

Mae nifer o ardaloedd ar y campws sydd wedi'u newid o lawntiau glaswellt i ddolydd blodau gwyllt. Mae dolydd blodau gwyllt lluosflwydd yng Ngardd Fotaneg Treborth yn cynnwys mwy na 150 o rywogaethau o flodau gwyllt. Mae gwair gwyrdd o'r Ardd Fotaneg ar gael i'w ddefnyddio ar draws y campws i gynyddu'r nifer o ddolydd blodau gwyllt.

Mae'r ardal blodau gwyllt y tu allan i adeilad Canolfan yr Amgylchedd Cymru ar Ffordd Deiniol hefyd yn cynnwys "gwestai pryfed" i gefnogi ac annog pryfed, ac arwyddion cysylltiedig i hysbysu myfyrwyr, staff a'r cyhoedd am bwysigrwydd blodau gwyllt a chefnogi pryfed fel rhan o ecosystem sy'n gweithredu'n iach. Rydym hefyd yn gwybod bod yr ardal blodau gwyllt yn cynnal amrywiaeth fawr o ffyngau, gwenyn, pryfed, chwilod, pryfed cop, gwyfynod, gloŷnnod byw, ymlusgiaid, amffibiaid, mamaliaid bach, ystlumod ac adar.

Anogir pobl i ddefnyddio'r ardaloedd awyr agored hyn amser egwyl, amser cinio neu hyd yn oed fel mannau cyfarfod, i helpu i gefnogi lles meddwl a chorfforol da.

Mae cynlluniau i gynyddu'r ardaloedd blodau gwyllt yn y blynyddoedd i ddod. Mae'r tîm Tiroedd a Gardd yn defnyddio dull arbrolfol o gyflwyno ardaloedd blodau gwyllt newydd, i weld beth yw'r lleoliadau mwyaf addas a'r cymysgedd gorau o hadau.

Mae ardaloedd eraill wedi sefydlu trefn torri gwair yn benodol i helpu i gefnogi ac annog rhai rhywogaethau o blanhigion. Yn 2019, nodwyd tegeirian y wenylen mewn glaswellt ar y campws - datblygwyd amserlen rheoli a thorri gwair i helpu i amddiffyn y tegeirianau gwenyn a hefyd cadw'r glaswellt o amgylch yn dwt. Mae hyn yn cynnwys nodi ardaloedd lle mae tegeirian y wenylen yn tyfu a thorri gwair o amgylch yr ardaloedd hyn yn ystod yr amser pan fo'r tegeirianau'n tyfu coesau, yn blodeuo ac yn hadu.

Mae cynlluniau ar y gweill i ddatblygu arwyddion ar gyfer ardaloedd lle mae torri gwair yn cael ei newid a/neu ei leihau, i hysbysu pobl bod y newidiadau yn cael eu gweithredu er lles bioamrywiaeth. Heb y math hwn o gyfathrebu mae'n bosibl y gallai newidiadau i dorri gwair gael eu camddechongli fel torri costau neu leihau gwasanaeth yn hytrach na bod yn strategaeth fwriadol.

Mae plannu coed yn weithgaredd parhaus ym Mhrifysgol Bangor. Mae hyn yn cynnwys perllan o 140 o goed afalau brodorol Cymru a blannwyd yn ddiweddar ar safle Ffriddoedd. Bydd y coed yn darparu cynefin ar gyfer amrywiaeth o fywyd gwyllt ac yn cefnogi ac yn annog pryfed peillio. Yn ogystal, gobeithir y bydd y berllan yn annog myfyrwyr a staff i fynd allan a mwynhau natur a meddwl am fwyta'n iach ac o ble mae ein bwyd yn dod.

Mae [perllan arall o goed ffrwythau prin a brodorol Cymru](#), gan gynnwys coed afalau, coed ceirios a choed eirin, yng Ngardd Fotaneg Treborth. Sefydlodd Gardd Fotaneg Treborth y berllan fel cyfleuster addysgol i ddysgu pobl am goed ffrwythau brodorol Cymru.

Mae Gardd Fotaneg Treborth hefyd yn plannu gwrychoedd newydd i weithredu fel coridorau bywyd gwyllt, yn cysylltu ardaloedd cynefinoedd. Ariannwyd y gwaith hwn trwy'r Cynllun Cymunedau Treth Gwarediadau Tirlenwi.

Nid yw tîm Tiroedd a Gerddi Prifysgol Bangor yn defnyddio unrhyw bleiddiaid ar safleoedd y brifysgol, er lles bioamrywiaeth a'r amgylchedd.

Rhywogaethau nad ydynt yn frodorol

Y prif beth mae'r brifysgol yn ei wneud mewn perthynas â rheoli rhywogaethau anffroddorol yw rheoli a gwaredu Clymog Japan (*Fallopia japonica*). Nodwyd pedwar achos o Glymog Japan ar ystad y brifysgol yn ystod y blynyddoedd diwethaf. O'r rhain, cadarnheir bod dau ddigwyddiad wedi'u dileu yn llawn ac ymddengys bod un safle wedi'i ddileu er bod monitro'n parhau i sicrhau na fydd yn ail dyfu. Yn y safle sy'n weddill, rydym yn parhau i'w reoli a'i waredu.

Yn ogystal, mae gan Ardd Fotaneg Treborth broblemau gyda'r planhigion anfrodorol Rhododendron (*Rhododendron ponticum*) a choeden lawrgeirios (*Prunus laurocerasus*) yn y coetir ar hyd yr Afon Menai. Oherwydd natur serth glan yr afon lle mae'r rhain wedi'u lleoli, ceir problemau ymarferol a diogelwch wrth eu symud.

Rheoli Adnoddau

Yn flaenorol, anfonwyd yr holl ddeunydd biolegol oedd yn deillio o gynnal a chadw Tiroedd a Gerddi ar safleoedd y brifysgol i safleoedd tirlenwi mewn sgipiau. Nid yw hyn yn cael ei wneud bellach ac mae'r holl ddeunydd yn cael eu cadw ar y safle. Mae toriadau glaswellt a thoriadau planhigion yn cael eu compostio ar y safle gyda'r compost sy'n deillio o hyn yn cael ei ddefnyddio ar y safle gan y tîm Tiroedd a Gerddi ac yn yr ardd myfyrwyr sy'n cael ei rhedeg a'i rheoli gan y project gwirfoddoli myfyrwyr "[Gardd Iachau Headway](#)". Mae coed sy'n addas i'w torri'n sglodion yn cael eu torri a'u defnyddio ar y safle. Caiff y deunydd sy'n weddill o gynnal a chadw'r tiroedd ei losgi.

Mae gan y brifysgol ddwy drwydded eithrio ar gyfer compostio aerobig, taenu gwastraff ar dir nad yw'n amaethyddol a llosgi gwastraff (coed heb ei drin a llystyfiant), a gyhoeddwyd gan Gyfoeth Naturiol Cymru.

Pan fydd canghennau'n cwmpo neu'n cael eu torri oddi ar goed, mae'r tîm Tiroedd a Gerddi yn gweithio i sicrhau bod y rhain yn cael eu gadael wrth waelod y goeden y daethant ohoni am gyfnod cyn eu symud i gael eu compostio, torri'n sglodion neu eu llosgi. Mae hyn yn caniatáu i unrhyw fywyd gwyllt sy'n byw yn y gangen i adael a pheidio â chael eu symud yn anfwriadol trwy gael gwared â'r gangen ar unwaith.

Rhannu Tystiolaeth, Ymchwil a Gwybodaeth

Mae gan Brifysgol Bangor enw da fel arweinydd rhyngwladol ym maes ymchwil. Mae'r Ysgol Gwyddorau Naturiol a'r Ysgol Gwyddorau'r Eigion yn canolbwyntio'n sylweddol ar ymchwil i bwysigrwydd bioamrywiaeth yng Nghymru ac yn fyd-eang, yn ogystal ag i'r dulliau gorau o gynnal a gwella bioamrywiaeth ac ecosystemau.

[Yn ddiweddar, rydym wedi cynnal asesiad cychwynnol o sut mae projectau ymchwil yn y brifysgol yn cefnogi cyflawni Amcanion Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig. Hyd yma, mae hyn wedi nodi o leiaf 39 o brojectau ymchwil unigol (yn derbyn gwerth mwy na £2.87 miliwn neu gyllid ymchwil) ar faterion yn ymwneud â bioamrywiaeth ac ecosystemau, a gynhaliwyd yn ystod y 2 flynedd ddiwethaf.]

Yn ogystal, rhwng 2017 a 2019, mae ymchwilwyr ym Mhrifysgol Bangor wedi cyfrannu at fwy na 1200 o gyhoeddiadau gwyddonol ar bwnc bioamrywiaeth a gwasanaethau ecosystem, gan ledaenu gwybodaeth newydd yn rhyngwladol. Mae hyn yn cynnwys cyhoeddiadau mewn cyfnodolion nodedig fel Nature and Science.

Arolygon ecolegol a chaniatâd cynllunio

Fel y trafodwyd yn flaenorol, mae'r brifysgol yn cynnal ystod eang o arolygon bioamrywiaeth ar draws ei safleoedd, gyda chefnogaeth gref gan wirfoddolwyr. Mae'r arolygon hyn yn cynnwys arolygon o wyfnod mawr, arolygon o laswelltir heb eu gwella, arolygon o degeirianau, monitro gwiwerod coch, arolygon o byllau, monitro pathewod.

Nid yw Prifysgol Bangor yn torri coed fel mater o drefn, dim ond mewn achosion brys lle mae coeden yn peri risg sylweddol. Hefyd, pan fydd angen torri coeden, dim ond y tu allan i'r tymhorau nythu y gwneir hyn, oni bai ei fod yn argyfwng llwyr. Mae rheoli coed, gan gynnwys gwaredu a thorri, bob amser yn cael ei gefnogi gan arolwg ecolegol manwl i gadarnhau nad oes unrhyw adar, ystlumod na bywyd gwyllt arall yn byw yn y goeden.

Pan fydd y brifysgol yn gwneud projectau adeiladu mawr, cefnogir y rhain bob amser gan arolwg ecolegol llawn. Nododd yr arolwg ecolegol ar gyfer datblygu Pentref Myfyrwyr y Santes Fair bod nifer fawr o ystlumod yn byw mewn adeiladau ar y safle. O ganlyniad i hyn, gosodwyd blychau clwydo ystlumod ar bob adeilad newydd a godwyd ar y safle ac adeiladwyd adeilad yn null tŷ ar y safle yn benodol at ddibenion clwydo ystlumod.

Fel rhan o ddatblygiad Canolfan Celfyddydau ac Arloesi Pontio, crëwyd Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth llawn ar gyfer y safle a'r ardal gyfagos yn ogystal ag arolwg ecolegol llawn.

D.S. Gwnaed y ddau broiect hyn cyn cyflwyno rhwymedigaethau Adran 6 ond maent yn dangos ein dull gweithredu mewn perthynas â bioamrywiaeth mewn datblygiadau mawr sy'n mynd y tu hwnt i gydymffurfio.

4. Adolygiad o ddyletswydd Adran 6

Yn unol â'n System Rheoli Amgylcheddol ISO14001: 2015, mae Prifysgol Bangor yn cynhyrchu Adroddiad Amgylchedd Blynyddol ym mis Hydref bob blwyddyn, sy'n cynnwys perfformiad amgylcheddol dros y flwyddyn academaidd flaenorol (Awst-Gorffennaf). I gyd-fynd â'n cylch adrodd safonol, cynhelir adolygiad mwy cynhwysfawr o'n dyletswydd Adran 6 ar ddiwedd blwyddyn academaidd 2019/2020 i'w gyhoeddi ynghyd â'n Hadroddiad Amgylcheddol Blynyddol.

Cyn cyhoeddi ein Hadroddiad Amgylcheddol Blynyddol 2019/2020 ac adolygiad dyletswydd Adran 6, bydd y brifysgol hefyd wedi cwblhau ei Pholisi Bioamrywiaeth a Chynllun Gweithredu newydd a fydd yn disgrifio sut bydd y brifysgol yn parhau i wella bioamrywiaeth ac ecosystemau, yn unol â'n dyletswydd o dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru). Bydd y Polisi a Chynllun Gweithredu Bioamrywiaeth newydd yn cefnogi ymdrechion ymhellach i sefydlu ystyried bioamrywiaeth ym mhrosesau cynllunio a gwneud penderfyniadau'r brifysgol.

Yn y flwyddyn i ddod hefyd bydd y brifysgol yn datblygu gweledigaeth newydd ar gyfer rheoli a datblygu'r ystad. Mae hwn yn amlwg yn gyfle gwych i sicrhau bod ystyried bioamrywiaeth ac ecosystemau a bod yn ymwybodol ohonynt yn cael eu sefydlu ymhellach ym mhrosesau cynllunio strategol a gwneud penderfyniadau'r brifysgol. Cyflawnir hyn trwy weithio'n agos gydag arbenigwyr mewnol a dysgu o ymarfer gorau ac enghreifftiau gan eraill yn ôl yr angen.

Byddwn yn cymryd camau pellach ym Mhrifysgol Bangor i sicrhau ein bod yn cyflawni dyletswydd adran 6 yn llawn. Bydd hyn yn cynnwys mwy o waith i ennyn diddordeb staff a myfyrwyr ar draws pob rhan o'r brifysgol i godi ymwybyddiaeth o fioamrywiaeth, ei phwysigrwydd, ein dyletswyddau o dan Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) ac ymrwymïadau a pholisïau'r brifysgol ar wella bioamrywiaeth.

Hoffai'r Brifysgol ddiolch i bawb sydd wedi cyfrannu at lunio'r adroddiad hwn, yn enwedig staff o'r:

- Tîm Perfformiad Amgylcheddol y Campws
- Tîm Tiroedd a Gerddi
- Canolfan Ymchwil Henfaes
- Gwasanaethau Eiddo a Champws
- Y Lab Cynaliadwyedd
- Gardd Fotaneg Treborth